

Т. Тарма.—Совет радионун хүнү (2—3 арын).
С. Моллова.—Ажыл-ишчилер өт-бүзүм (3 арын).
С. Натпиг-оол.—«Ах, чаражым» (3 арын).
В. Гампе.—Хосталганын Хүнү (4 арын).

Демократтыг Германиянын национал фронтунун национал төвүзелин хурамы (4 арын).
Ю. Зеллиман.—Идролуг чөсөктө чүгө мөңгө шагла хорутуу (4 арын).
Жакартала совет делегация азыттыган (4 арын).
Былдг аныктарын хүнү (4 арын).

ШЫН

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Партия чырыдышыкынының четкизинге өөредилге чылын организастьг доозар

Партия чырыдышыкынының четкизинге өөредилге чылым доостур чыгар турар. Өөредилге чылым СЭКП-ниң ХХI съездинин төгүлүг шийтирлеринин болдурган ажылчы чоннарын политиктиг уруг көдүрүшкүтүнүн байдалында өртүн турар. Партиянын съездинин материалдары марксисци-ленинчи теорияны өөренгирге коммунисттерни, партия кезигүүчү эвес активисттерни сонуургалын дыка бедиткен. Партиянын ХХI съездинин алып үндүргөн аң чугула айтыргаларын чугалажып көртү, өөренгир-биле теоретиктиг конференцияларды, семинарларды, Бай-Тайга районга болгаш өске-даа районнар төөтеринге өрткөзүлгөн.

Хей-хей партия организациалары болгаш пропагандастык съездинин материалдары өөренгир-биле шынарлыг организациалар болгаш ам өөренгир дооскан. Илангыя Кымыл-дың №1 чыгы АТК-да, туугуу заводула партия төгүлүг өөренгир болгашкыр (пропагандастык эштер Бакеев, Попова), Улуг-Хем районун «СЭКП-ниң ХХI съездинин» болгаш Сут-Хал районун «Алдан-Мазар» колхозтарда болгашкыр (пропагандастык эштер Бадр, Бербай-оол) болгаш өске-даа элөөн хей болгашкыр, политиколалар съездинин материалдары өөренгир организациалар болгаш беким дөңгөлгө дооскан.

Партия чырыдышыкынының четкизинин бүтү аялаларына өөредилге чылын организациалар доозар сорулга ам бүтү партия организациаларынын мурунунда туртуп турар. Хоороларда, ажылчы сугуларда партия организациалары кичээлдеринин 1-ге чедир доозар болгаш кезе черлерде партия организациаларынын бирги чартымында доозар.

Программалар көрдүнгөн материалдарын өөренгир дооскан соонда, өөренгир өрткөн материалдарын улам аңи шийгээлди, быжылгалды алып сорулга-биле болгашкыр болгаш политиколаларга түнөл кичээлдерин өрткүр. Партиянын ХХI съездинин материалдарында болгаш съездинин шийтирлеринде алып үндүргөн теоретиктиг айтыргаларын талалы-биле беседаларын түндүз кичээлдерге чорулар.

Часкы ажылдар эрте эгелен районнарда болгашкыр, школа-ларын, семинарларын, лекцияларын съездинин материалдарын долузу-биле өөренгир дооспай баргач төлөөдө тарал култураларын тарылгалы доостуру билек ол материалдарын өөренгир доозар болгаш түнөл кичээлдерин дораан чорулар ужурулг.

Партиянын ХХI съездинин материалдарын хей-хей коммунисттер бот өөредилге-биле өөренгир туралар. Олар ол материалдарын кая-чаар шийгээлди алганын партия организациалары тодалып көөр хүлээлгелг. Теоретиктиг беседалар болгаш тус-тус лекциялар-биле айы-чангыстан беседалар кылдыр чорук коммунисттерин билгиле тодаларды, өөренгир өрткөн айтыргалар.

Тес-Хем районун колхозчулары тараа култураларынын тарылгалын дооскан

Тес-Хем районун колхозчулары болгаш механизаторлар эрте чажар тараа култураларынын тарылгалын совет парлаганын хүнүн таварыштыр май 5-те 108 хуу, оон иштинде кызыл-тастың планын 132 хуу күүсеткен.

Тудугжуларнын чедишкени

«Тыва тудуг» трезинин антед эргелелин чад даш тудууда коммунисттер бригаданы май мурунунда коммунисттер чарымына алган хүлээлгелг күүседил, байырлаалды чедишкенин демдегел өрткүргенер.

Комплексилик бригадала 29 тудугжулар апрельдин бүдүрүлгө планын беш хонук бурунгаар күүсеткен. Олар чедил чыл планынын баштайгы чымынын бирги кварталынын бүдүрүлгө планын 201 хуу кылдыр беким көртүтүлгү күүсет-

ларын улам хандыр билгил амыр аргалы оларга бөө ужурулг.

Уагерлиг эки дуржулгаларын улам байланып непередир болгаш бар чептеринин илередир дөң бүгү партия организациаларынын хурааларына база ол шыкшан партия райкомнарын, хооромунун бюрозунга, пропагандастык хоорай, район чөвүл хурааларына өөредилге чымынын түнөөлдерин чугалажып көөр херек. Өөредилге чымынын түнөөлдерин чугалажып көөр чорук пропаганда ажылынын эки дуржулгалын байланып непередир, партиянын пропагандастык организациалары болгаш лекциялыг бекимдерге практиктиг дуузын бөө болгаш оон акылдырал-биле тарылгалын улам быжылгалар.

Өөредилге чымынын дургузунда дымга хей пропагандастык партиянын пропагандалыг эки дуржулгалын чымы ал, марксисци-ленинчи билгилерин шийгээлди алып талалы-биле коммунисттерге уруг дуузын көртүскенер. Өөредилге чымынын түнөөлдерин түдүрүп тургаш, эң дөңгө пропагандастык ажылынын дуржулгалын демдегел херек. Ол чорук бистин бүгү пропаганда ажылыны улам кыдыр ажылыны, партия чырыдышыкынынын четкизинге кичээлдерин дөңгөлгө бекимдерингел илг болур.

Өөредилге чымын доозуп тургаш, партия организациалары, райкомнар, хоором чайгы үлө пропагандалыг ажылынын тодалыг планын кылды амыр херек. Пропаганда ажылынын чайгы канкула турбас. Марксисци-ленинчи теориянын чугула айтыргаларын талалы-биле, илангыя партиянын ХХI съездинин материалдарынын болгаш шийтирлеринин талалы-биле лекциялар, лекциялардык пропагандалыг ажылынын шыкшан чугула хонурларын чайгы үлө калбак азылгал болур деп чүвени өрткөн чымыларын дуржулгалы көртүрүп турар. Оон-биле чегерелештир коммунисттер бүтүлүг марксизм-ленинизм классик чоталарын, ол шыкшан партиянын ХХI съездинин материалдарын бот өөредилге-биле нөмчүп тургал, болуун политиктиг билгиле улам кыдыр хонурларын талалы-биле чайгы үлө хей чүлүлдерин чейил ап болур.

Чад өөредилге чымынын кичээлдерингел боттарынын бекимдерингел чайгы үлө пропагандастык эң-не таарымчалыг үе болур. Болуунда ажил-хөргөнгө ынак пропагандалыг чайгы үлө хей өрткүргөс, болуун өрткөн билгил, методиктиг мергезилгил улам сайырангайыларынга чайгы үлө ол ажылдар.

Бистин бүгү пропаганда ажылыныс бүдүрүлгө, колхозтар болгаш совхозтор коллективтеринин 1959 чылда алган социалистг хүлээлгелерин чедишкенин күүселгирингел салдыр чедир ужурулг.

Партия чырыдышыкынынын четкизинге өөредилге чымын чедишкенин доозуп, пропаганда ажылынын дөңгөлгө улам кыдыр бекимдерингел боттарынын чорук партия организациаларын бүтүрүлгө хүлээлгелг болур.

Агротехниктиг бедик шынар — бедик дүжүттүң үндезини

Каа-Хемде часкы хову ажылы чүгө озалдан турарыл?

Хүлээлге ажыр күүсеттинген

Каа-Хем районун «Совет Тыва», «Бурунгаар», «Ленинчи орук» колхозтары чеди чымын баштайгы чымынын тарылгалыныс өске колхозтарын мурун керткен. Олар апрельдин сөөлүг хүннеринде агаар-бөйдүстүң таарымчалыг байдалын ажылгааш, хову ажылдарын күн-не чүгөөр чорутуп эгеленгир. Илангыя «Совет Тыва» колхоз 1425 га кызыл-тасты чажар планын ханын-даа ажыр күүсеткен, «Бурунгаар» колхоз 860 га чегге, «Ленинчи орук» 1000 га чегге кызыл-тасты чажыргаткан.

Бир эвес ол үстүнде алаттынган ажил-агылдар баштайгы алдынган текниин кошпатай, ханын улам күшүлдерин турган болза, олар ан тараа култураларынын чажылгалын дооскан болгаш өске-даа шөл ажылдарын хейнү кылгыл алган турары чүгөзүлг. Индыг турбас, ол ажил-агылдарын дуржулгалын «байырлаа» хүннерингел талалы-биле, майын 2—3 хүннерингел шоолуг эвес сооксулар агаарга сыдылгааш, часкы хову ажылдарын шыдажыр аргажок кошпатай, пар.

«Совет Тыва» колхозун Чингеге-Дага болгаш Чеди-Пашта хову турлагалары байырлаа хүннерингел эгелеш, майын 6-га чедир барык зонирон. Чингеге, Чингеге-Дага хову бригаданын ажылдап турган 40 ажил кижилерин 20 ажил хилер, илангыя оон иштинге чажыргалылар болгаш принциптер «байырлаа» чангаш, май 6-га чедир келбонгир. Оон уламдын тракторларын ажилы база сооксап. Ол чегге ажил-ишчилерин амырал-чуртталгалы база кичээлгелден дышкарлаан. Чингеге, турлагал райондан тургускан столовалыг ажилдакчылары ажилын кыргаш, чангыкканар.

Чингеге-Дагын хову турлаанда зониргел байдал сөөлүг хүннергел чедир-ле үргүчүлештир, хову турлаанда кижилер чангашпаш, ажилын кыргаш чоруп турда, ол ишн эвес чорукту колхоз даргалы эш Кимей болгаш партия организациаларын секретары эш Тову олар өткөннөр. Оон туржук бригадала ажилдап турар кижилер беким чадаарда кылган ажилын түнөөлгел ажил бекимдер. Учтук эш Кунтаа-жык ажилын кыргаш, колхоз төвүнчө «чаным» чоруткаш, чингеге-биле күш-ажылдын санааш-кыны шүүт кыдырыктаан. Ол-ла Чингеге-Дага политик-массалыг ажил көңүс чок. Политик-массалыг ажил чөгу күш-ажылдын сагылга-чуртуну сандарар байдалга чедиргел ол.

«Совет Тыва» колхозта тарааларын чажарынын агротехникасын үреш турар чоруткар база бар. Чингеге, Чеди-Пашта 200 га чингеге-тарааны кезе ажил-агыл инспекциянын кол агрономун эш Лопатин уурунун турда-ла чажып каан. Ол тараа элекке үнгөш, сооксап алырын чадавас.

Колхоз даргалы эш Кимей «Бисте 20 тонна картофель үрешин бар. Ол талалы-биле ажилыс бис» дөң. Шынында ол картофель ажилыс калгангаш подвал иштинге үрелген чыдар. Оон акылан аргажал хонгөш арга чедир алылган. Шынында оон үрешин болур картофель алырын-даа чөгөнгөш.

«Бурунгаар» колхозун Хайрылгыда хову турлаанда байдал «Совет Тыва» колхозтазында боза-ла дөңгөлгөс. Илангыя 2 тракторлар шыга-ла үрелген, ажил чок туралар. Оон кылдыр талалы-биле Сарыг-Сентия СТС-ин арга чедир хонгөш албаан. Оон илангыя тракторист Соколов ажилын шүүт кыргаш чораш турда, колхоз баштаар чери

болгаш бригадир эш Чернов кыдыр-даа хонгөш албаанар. Хайрылгы-нын хову турлаанда кижилерин ажилы кыргаш, чангаш чоруп ам-даа үргүчүлештир.

Ол колхозун Хайрылгы шөлүндө тараа култураларынын чажарынын агротехникасын хандыр чоруткар ам-даа өткөннөр, чери алырганы хонгөш кыдыра, чүлө 7—10 сантиметр, хонгөшн боза багай болуп турар. Чажып каан үрешин ханы эвес, кырыкка беким көртүп чыгылар.

«Бурунгаар» болгаш «Ленинчи орук» колхозтарын кызыл-тастың хову турлаанда култураларын чажарынын агротехникасын хандыр чоруткар ам-даа өткөннөр, чери алырганы хонгөш кыдыра, чүлө 7—10 сантиметр, хонгөшн боза багай болуп турар. Чажып каан үрешин ханы эвес, кырыкка беким көртүп чыгылар.

«Совет Тыва» болгаш «Бурунгаар» колхозтарда СЭКП Каа-Хем районунун бюрозун шийтир-биле часкы тарылга ажилын хандырлап турар райком секретары Фелеров, Наскыл-оол олар хову ажилында ол үлүг чептерин чайдыр боттук хонгөшлери алып туралар.

Районун «Совет Тыва», «Бурунгаар» колхозтарында часкы тарылгалын чоруп турарын эң дүңгөлгөс байдала деп санааш, оон уштунар боттук чугула хонгөшлери дон-дораан алырын сүмөшлүп тур бис.

А. КУМАЯ,
«Шынык» тусай
корреспондентини.

Беш ажил хүнүндө дооскан

Барыш-Хемчик районун «Комсомол 30 чылы» кезе ажил-агыл артелинин тараа ховуларында Кымыл-Мазалык МТС-тин механизаторлары болгаш колхозчу ажил-ишчилер хову ажилдарын кыска хуу-саада чорулар дөңгөлгөс күүсеткен ажилдап келгенер. Механизаторлар болгаш колхозчу тараажылар СЭКП-ниң ХХI съездининин төгүлүг шийтирлерингел сорул кыргаш, кижилер болгаш бригадалар аралында социалистг чарышты сазып, шүүдүргү ажилдарынын түнөөлгел артылг часкы тарылгалы беш ажил хүнүндө дооскан.

Кезе ажил-агыл артели тараа култураларын 950 гектарга чажар планын 961 гектарга чажып, планын 100,7 хуу, оон иштинде кол

култура болур кызыл-тастың тарылгалын 110 хуу күүседил алган. МТС техника септелгенин эки шынарлыг кылганын демдегелгел чугула.

Колхозта ажилдап турар МТС-тин трактор бригаданы (бригадир К. Нанын) районун колхозтарында трактор бригадаларынын арамды социалистг чарыштын бирги чери ал, трактор бригадаларынын арамдыг шийтир Кымыл тутку чалаан алган. Механизаторлар артылг 400 ажил гектар кур болгаш куруккан шөлдерин хуур ачтарган. Кымыл тутку түсүп турда трактор бригаданын бригадир К. Нанын, хову бригаданын бригадир С. Соколов олар тараа култураларынын часкы, чайгы алаалга

сугтарылгалын эки чорутуп тургаш, гектардан 25 центнер дүжүттү чеди алырын тараажыларын мурунунда хүлээлгелген. Ол шыкшан култура тарылгалыныс кол күшү салып, оон гектар бүдүрүлгел 300 центнерден куду эвес нөгөөн массаны өстүрүп алырын хүлээлгел.

Часкы хову ажилдарына ак-сеткилик эки ажилдаан механизаторлар болгаш колхозчулар хей. Илангыя тракторист М. Очур-оол, Чингеге-оол, колхозчулар М. Сыдаа, К. Ламалан олар ажил нормалын хүн бүрү 130—150 хуу күүседил келгенер. Трактор, хову бригадаларын кол планын күүсеткен, хову ажилдарын ам-даа уламчылаштыр.

газынын нормалын үргүчү ажыр күүседил турар.

Ногаа култураларын, чингеге-тарааларын 40 ажил гектар кур чер сугтарганын. Бригада 10 километр угуу дуртук буганы база бекет-кыа.

Чад-Хал районун Ленин аттыг колхозун Оорутда №1 хову бригаданын кезигүүчери Чад-Хал МТС-тин №2 трактор бригаданын механизаторлары-биле бир дөңгөлгөс ажилдааш, 1300 гектар тараа култураларынын тарылгалын май байырлаанын мурунунда бүрүн доозуп, боттарында алган хүлээлгелг эрештиг күүсеткенер. Бригада кызыл-тасты 797 гектарга, сузаны

350, арбайын 135, чингеге-тарааны 120 гектарга чажып.

Тарылгалын хүннеринде механизаторлар Торул, Кара-оол, Шой-дак, колхозчулар Доржай, Дотсей-оол, Машаа болгаш оон-даа эселер онза күженишкенин ажилдаанар.

Бригаданын кезигүүчери ам ногаа култураларын олутуп тарылгалына бекеттенин туралар.

Ийи дапкыр күш-ажыл

Танды районун «Межегей» совхозунун механизаторлары болгаш тараажылары кур черлерин шийгээлди ал, оон чажай дүжүттү өстүрүп алып дөңгөлгөс күженишкенин ажилдап туралар.

Ууус ажил-агыл хонгөшлери чеди чыл планынын баштайгы чажылга тракторист Биче-оол беким көртүлгелг ажилдап турар. Хүлө 5 гектарын орнунга ол 18 гектарын ачтарган келген.

Тракторист Терентьев, Н. Прибытков, С. Прибытков, Шадрицев.

№2 хову бригаданында

Сут-Хал районун «Алдан-Мазар» колхозунун ийи хову бригаданын тараа колхозчуларын, механизаторларын ажилдарында таарымчалыг кылдыр дөңгөлгөс. Саман-биле кылган нияти чуртталга башынын эки чугайлан каан, оон ишти арыг-шөөр, чымыл, чырык, плитаны база бар. Ховуну ажил-ишчилери алаа хонуп, чуртталга келген.

Хову турлаанда беким агитация көртүлгөс-биле дөңгөлгөс, агитаторларын чорутуп турар беседаларын сонуургангаш болгаш дыңгаларын илгиртөп турар болгаш май мурунунда социалистг чарышты эки түнөөлгел чеди алганар.

Эш Брагин тракторун чер чөвөр андаанынын башкарыкчыны. Тракторист-биле кады ол хей чери ачтарганын, ошанган ажилынын нормалын 150—200 хуу күүседил турар, бир каттап 2 дүн-хүлө улаштыр ажилдаан чери база бар. Оон онза кымыс ажилдарын эселерге үлөгөр болуп турар.

Ногаадан бедик дүжүт дээш

Чөөн-Хемчик районун «Коммунист орук» кезе ажил-агыл артели 60 чымын ажил-бүрү ногаа култураларын эрешти чылдааш, дан бир каттап хейнү тарым деп турар.

Артылг 60 чымын 54 гектарга ногаа култураларын тарым. Ногаа бригаданы ногаадан бедик дүжүттү алып дөңгөлгөс бекетлел ажилдарын эки чоруткан. Олар уу-ну 20 метр, дооралы 3 метр чымыл-

ногаа култураларын тарым. Ногаа бригаданы ногаадан бедик дүжүттү алып дөңгөлгөс бекетлел ажилдарын эки чоруткан. Олар уу-ну 20 метр, дооралы 3 метр чымыл-

КОЛХОЗТУҢ КУКУРУЗАЧЫЛАРЫНДА

Сут-Хал районун «Ишкян» колхозта кукуруза эвөөсү 50 гектар чегге кукуруза тарым планын. Эвөөдө быжылгалын комсомол ажилдар багай эвес ажилдап турар.

раралар. Кукуруза тарым 30 гектар кур черде 135 тонна эвөөсү төккөш, часкы сугтарылгалын дөңгөлгөс турар.

ЛЕНИНЧИ ШАННАЛДАРЫН ЛАУРЕАТТАРЫ

А. В. Блазов

Н. Г. Басов

П. Ф. Здрововский

Н. Н. Ковалев

И. П. Мезинетский

рларинга, мунаббаларини ари
дуржулагини непередиринге х
башкан боттут ажилларини чорул
турар. Илангги партиянин ээл
чок XXI съездининге ан Н. С. Х
щевтун илствелинин тезистер
бтгү чон чугаагажын көрүп тү
үде, база съездинин төөгүд

ОБЛАСКА АМГЫ ЧЕДИ ЧЫЛДА

Область төвүндө калбарып турар туугулардан чурттага байжынарынын туугу кол черин ээлеп турар. Об-
ластын төлөсөлөр катарында аймакчылар чыга
хейрия чурттага байжынары чогаалып кыланар.
Оларын шал-блос материалдардан ийи аал ишти чурт-
таар кылдыр турар. Эске байжынардан оңд ылгалыр
чурт болза, улус чурттаарына шуут белен кылдыр

Бажың иштинин диван, стол, саядай дээр ышкыш хе-
ресселери-биле бүрүн дерээни болур. Баштайгы ыңдыг
байжыны туугу бо чылдык июнь айда доостур, оңу
үшкү чурттага участогунда туугу турар.

Чурукта: чаз бажынын төлөсөлөр.
В. Фунтиковтун чуруу.

Ажыл-ишчинин өг-бүлөзи

Оңгар-Өлөк деп чер Эрзин район-
нун «Коммунизмче орус» колхозунун
төвүнүн азын ыраа. Милар бээр
дугулап чуртп орага, артында
дегем ховулары салырыны мурун-
парга солуну хөлчөк чаттылып ате-
дээр, а элден ыракта, орус хажы-
нында кара инектер деп уугу
даштар чыгылаар. Ол даштар чо-
гунада каларчы Биче-өл Кунаажал-
тың кыштаа мында. Анаа хууэтокен
351 баш хойлар бо кыжын менди
чыл ашкан. Чаз төртүтүнгөн хура-
ганын долугу-биле камгалап алган-
гай болган калык чаагай, артында
дегем ховулары туралар.

Оңи ховуларына апрель айда
бешин хар хөзөө чыгылаар. Чаз-
дагдарде кижип чурттарында че-
беткенири ам-лаа арай-ла орте ыш-
кан. Хойлар кыштаан калжыларына
ам-лаа элден үр болур. Калжыны
сактамы амыр, чүте дээрде,
хойларга хөргелеттинер ченин ол
үстөн бээр белеткен ап шылаан,
боронунг чаз-лаа болза чен айкы-
лаага чегер.

Кунаажалтын ортежиңи конгуч
кижи. Оң бирги дуулаакчымы, ка-
дайы—Хуэбүт Долгун калжы-биле
балы туруп кээр. Ол өг-бүлениң
ажылы-ла хей. Малчылар чуну-
даа мурунла хойларын чегеренири-
че далажыр. Чаз хураганын ка-
жаагыне кирер экинче бир калбас
мышта Кунаажал калжыларында, би-
чин хойлар өөрүшкүдү хөлчөк
экинче мөңдөжил, чен эер ате-
дээр. Малчыларын хойларына
кыжын аажок, оларын үргүдүп, өн-
чалап, азыр берген мал бар бе
дээрин хынап турар.

Малчыларын уруглары база-ла
өрте турар. Уугу уруглары шыла-
а өренип турар болган куртуениң
доу хандырылганында. Амдыныла
аала аргыан беш уруглары ада-
несинин ажылың дыка сонугулаар-
дар. Олар турган хараан-ла дала-
тын конгуч тоңарыны аштып алган,
хойларын кээр дээр чорутарлар.
Сес халыг уугу беш хураганын
ажазынга өйлөжү берген.

Кыжын хой ошолан атедөнде Ку-

наажалтын өг-бүлөзи дыка күжө-
нишкениңиң ажылаан. Биче-өл
биле Долгун ийлаа төртүр чыгаан
хойлар чогууга ээлчег бугулаар те-
журыйлап турган. Ол өйдө малчы-
нын шылаа өренип турар 3 уругу-
лары шытанын чынып кээр, ада-
несинин ажылыңа уугу дузаны че-
диртеш барган. Калжынын өг-бү-
лөсине уруглары шуут ажыл-ишче
хандыкымылг.

Төлөтүг күш-ажылың төлөтүр
баз уугу. Эрткен чыл санаашкы-
нында Кунаажалтын өг-бүлөзи чүг-
ле акыны бешин 5 муң ажыр ал-
ган. Мычылда-лаа малчыларын
азынче авто-салгыны чорутарыне
райло баштар чери-лаа, колхоз
ларга-лаа салгы салбайн турарын
өдүр хомудар. Нарындан барын
чурт-хөө салгы алыр чаз калжыла
кайда бээр. Оң ажылы харыса-
галыг, хойларын кааптап салгылап
чорутар аргажок. Уруглар хейи,
чоорган, шай-таагыны кайдын са-
лы алмыра? Нарын мажынында
сырткылар чүте чогуу? Колхоз ба-
штар чери ол малчыларны амы-
ларла-чуртталганын өкжидеринең
салгы салып, оларын кыштаанга
таарымчалыг бажыны, чунар ба-
жыны туугу бээр өй колген. Биче-
өл ишмаш бүлөң хей улуска өгте
чурттары таарымча чок. Малчы-
ларын дөргүл-төрөдери, өнүктери
шагала-ла бажынара чурттай бер-
генде, оларын шытыг өгте олугар
хончу чок. Уругларын үргүдүп чүп
болур чымыл, чымыл чунар бажы
дугайын Долгун шагала-ла күлөп
келген.

Малчылар өгдө-лаа чурттай тур-
ар болза мында чаз амыралын
демектери көсү. Чыгып алган
солунарын номчааш, чымыл салып
турар. Өгдө стол шакы болган ка-
лендарь база бар. Бичин уруглары-
мундай турганы-ла календарь са-
зынын үзөрин чөле ултас. Биче-
өлда хүн демелгели хейирит уугу
кылаарш база бар. Малчыларын
азылыга чораш кижилер чораш
үеин, адык, калжыг соругалы
моорал чорашын демелген бижип

ажылыңа база үргүчүлөп чоруту-
турар. 1958 чылда радио дынак-
чыларындан 2813 чалааларын ал-
ган, а бо чылдың этегинден бээр
300 ажыг чагааларын алган.

Областың радио дамчылыгы-
нын редакциясында кыжымак ажы-
лап, радио техникасын дүрген шил-
дөп ап турар анык кадрлар
өдүп уугу турар. Чазе, коррес-
пондент Ширпей, сөөлү мөдөлөр
редакторлары штер Ендан, Чернее
болган ескелер-лаа. Оон ангыла
уугу ижеген өн Евдокимов радио-
техникасын ажылдакчыларга өө-
дөргө, черле бодунун ажылыңы
инекпейлг ажылдап турар. Диктор
эш Топча радио дынакчыларындап
уугу үнелди ап, диктор ажылыңа
нөргөжилдин көргүзүп турар.

Т. ТАРЖА,

наажалтын өг-бүлөзи дыка күжө-
нишкениңиң ажылаан. Биче-өл
биле Долгун ийлаа төртүр чыгаан
хойлар чогууга ээлчег бугулаар те-
журыйлап турган. Ол өйдө малчы-
нын шылаа өренип турар 3 уругу-
лары шытанын чынып кээр, ада-
несинин ажылыңа уугу дузаны че-
диртеш барган. Калжынын өг-бү-
лөсине уруглары шуут ажыл-ишче
хандыкымылг.

Төлөтүг күш-ажылың төлөтүр
баз уугу. Эрткен чыл санаашкы-
нында Кунаажалтын өг-бүлөзи чүг-
ле акыны бешин 5 муң ажыр ал-
ган. Мычылда-лаа малчыларын
азынче авто-салгыны чорутарыне
райло баштар чери-лаа, колхоз
ларга-лаа салгы салбайн турарын
өдүр хомудар. Нарындан барын
чурт-хөө салгы алыр чаз калжыла
кайда бээр. Оң ажылы харыса-
галыг, хойларын кааптап салгылап
чорутар аргажок. Уруглар хейи,
чоорган, шай-таагыны кайдын са-
лы алмыра? Нарын мажынында
сырткылар чүте чогуу? Колхоз ба-
штар чери ол малчыларны амы-
ларла-чуртталганын өкжидеринең
салгы салып, оларын кыштаанга
таарымчалыг бажыны, чунар ба-
жыны туугу бээр өй колген. Биче-
өл ишмаш бүлөң хей улуска өгте
чурттары таарымча чок. Малчы-
ларын дөргүл-төрөдери, өнүктери
шагала-ла бажынара чурттай бер-
генде, оларын шытыг өгте олугар
хончу чок. Уругларын үргүдүп чүп
болур чымыл, чымыл чунар бажы
дугайын Долгун шагала-ла күлөп
келген.

Малчылар өгдө-лаа чурттай тур-
ар болза мында чаз амыралын
демектери көсү. Чыгып алган
солунарын номчааш, чымыл салып
турар. Өгдө стол шакы болган ка-
лендарь база бар. Бичин уруглары-
мундай турганы-ла календарь са-
зынын үзөрин чөле ултас. Биче-
өлда хүн демелгели хейирит уугу
кылаарш база бар. Малчыларын
азылыга чораш кижилер чораш
үеин, адык, калжыг соругалы
моорал чорашын демелген бижип

ажылыңа база үргүчүлөп чоруту-
турар. 1958 чылда радио дынак-
чыларындан 2813 чалааларын ал-
ган, а бо чылдың этегинден бээр
300 ажыг чагааларын алган.

Областың радио дамчылыгы-
нын редакциясында кыжымак ажы-
лап, радио техникасын дүрген шил-
дөп ап турар анык кадрлар
өдүп уугу турар. Чазе, коррес-
пондент Ширпей, сөөлү мөдөлөр
редакторлары штер Ендан, Чернее
болган ескелер-лаа. Оон ангыла
уугу ижеген өн Евдокимов радио-
техникасын ажылдакчыларга өө-
дөргө, черле бодунун ажылыңы
инекпейлг ажылдап турар. Диктор
эш Топча радио дынакчыларындап
уугу үнелди ап, диктор ажылыңа
нөргөжилдин көргүзүп турар.

Т. ТАРЖА,

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

ЧОГУУР ҮЕЗИНДЕ БЕРБЕЙН ТУРАР

Бай-Тайганың харылаа контора-
зы Тээли суурга ийи почта-ло-
нарыны тургускан. Иңдыг болза-ла,
оңар суурну чурттакчыларынын
чагаан солунарын, журналдарын,
оларга келген чагааларын, теле-
граммаларын чогуур үезинде че-
лир бербейн турар. Ылангыя поч-
та-лоон эш Кинмей ортумаа школа-
ны башкыларынын, столова-
ажылдакчыларынын чагаан солун-
нарын, журналдарын саадап чеди-
рип турар.

Тээли суурну чурттакчылары-
нын чагаан солунарын, журналда-
рын, оларга келген чагааларын, те-
леграммаларын саадап чедирип
дугайында айтырыгы харылаа-
нын район конторазы шиптирлер
ужураг.

С. КУЖУГЕТ.

ХЕРЕНКЕ АЛБААН

Колхозчуларын чагаан солунна-
рын, журналдарын оларга чогуур
үезинде чедирип бээр чутулаа ажы-
лыңа Сүт-Хаа районун «Ада-Мал-
дыр» кезе ажыл-агый артелинде
түгө чептес организастаан. Колхоз-
төүгө келген солунарын суурну
чурттакчыларына 3—4 хонгам
чедирип бээр чорук сөөлү үеде кө-
вүдөөн.

Ырак оларларда малчылар бол-
гаш хову тургаларда тараажылар,
механизаторлар боттарынын солун-
нарын азын үр үеде ап шыдаанын
турда, артелинде партия эге орта-
наагы херекке албайн келген.

Б. ОНДАР.

ЧЕТПЕСТЕРНИ ЭДЕР

Улуг-Хем районун «Торгалыг»
суурда харылаа сабыры бар. Ол
салбыр болза, «Күш-ажылың хө-
сү» болган «Чолураа» колхозтар-
нын хандыры хууэтокен. А хары-
лаа сабыры бо ийи колхозтарын
негеселерин хандыры шыдавайн
турар. Телефон дамчыштыр район
төүгө-биле харылаа тулары сөөлү
үеде дыка бергелен, телефон шугу-
му урелер, чамчыта дыналаас, үр-
гүчү мааар чорук чаңчыл апар-
ган.

Колхозчуларын бажынарынын ра-
дио-хууэталы-биле азын ажы-
лап кылдырган-лаа болза, радио
дамчылыгынын дыналымы чеп-
тес болуп турар. Ылангыя Кыма-
дан дамчылыгынын колхозчулар
дыка сонугулар турбуге, дамчы-
лыгынын дыналымы сөөлү үеде
баскыраа. Телефон харылаанында
болган радио дамчылыгында тех-
ника талазы-биле бо четпестерин
чайладыры өргөжөк чутула.

Д. ЧАМЗЫРЫН.

МАГАЗИН ТУДУУН ДҮРГЕДЕДИР

Бай-Тайга районун Шуйга чаз
магазинин ажаар соруга-биле
оң туугун 1958 чылдын апрельде
кылдырып атедөө. Иңдыг болза-
ла, ук магазинин туугу мынчага
чедир доогулаан, а барык ара ок-
каан болуп турар. Чаз магазинин
туугун дүргөдөргөне уугулаан
тодоттай хемчегелерин алыры рай-
баштаар черинден негеттинип турар.

М. САЛЧАН.

С. КОЗЛОВА.

Чонун хереглелдерин хандыраар

Улетпур болган аш-чөм ба-
раанын чонун хереглелдерин
хандыраар хууэтокен азын кам
мажыныр Тайдыны Бай-Хаак
өдүп уугу турар. Чазе, коррес-
пондент Ширпей, сөөлү мөдөлөр
редакторлары штер Ендан, Чернее
болган ескелер-лаа. Оон ангыла
уугу ижеген өн Евдокимов радио-
техникасын ажылдакчыларга өө-
дөргө, черле бодунун ажылыңы
инекпейлг ажылдап турар. Диктор
эш Топча радио дынакчыларындап
уугу үнелди ап, диктор ажылыңа
нөргөжилдин көргүзүп турар.

С. МЭРГУЙ.

Тес-Хемниң Самагалдай столова-
зынын ажылында четпестерин мо-
мурунда область болган район
солунарына илереди билген ке-
ген. Мыг турбуге, ол столова-
зынын ажылында четпестерин чай-
лаарыне, чонун негеселдин үле-
геринг хандыраарыне уугулаан
тодоттай хемчегелерин райло ба-
штар черинг дөргөш эш Мажа-
ның ап чоруттайн келетинин
түгөсине столовазынын ажылы-
да четпестер ам-лаа үргүчүлөп
шаан.

Столоваяда белеткен турар че-
мдерин шымыр чавыс, ассорти-
ментин эвөөн, чөмөсизчилерин
хандыраар турарын културалы
куду. Столовазынын кутулында-ла,
чөмөсизге азында-ла аргы-ше-
верин сагывайн турар, келген

„АХ, ЧАРАЖЫН“

ТЕАТР

Чеди чыл планында көрдүнгөн
көзө ажыл-агый талазы-биле уугу
соругаларын хуусаа бетинде шип-
тирлер дээр көзөниңиң ажыл-иш-
чилери чаз-чаз аргаларын тил,
ажылдап туралар. Колхозтарда,
«өлхөстөрда коммунистиг күш-
ажылың бригадалары тургустуну
турар болган көзө ажыл-агый про-
дуктуларын улам хейнү бүдүрер
дош демисе күштөлген.

Колхозчу көзөде шак ол чаагай
ажыл-херектерин кылдып турар
туугу кижилерин ажыл-ижин бол-
гаш амыралын В. Көк-оолдун
«Ах, чаражын» деп шипинде база
өргөскөн. «Ах, чаражын» — ли-
риктиг комедия. Шипинг бир онза-
гай чүтүл болза, каткы-хөг-биле
кады көзөниң амыралын шын
көргөскөндө. Шипинг маадыра-
ры ашкыш мындыг хөгүгү, акыл-
ишчи аныктар, кырганнар бистин
арамыста хей.

Шипинг болуушкуннар амыралы-
чы болган оларын автор хай-
мышкыныг, солун кылдыр чымыл
каан. Ук шипинг болуушкуннар об-
ластың Ленин аттыг бир колхозун-
да болган Москвага болуп турар.
Областың алдарлыг саанчыны Дары-
нын чуруун солуга үндүрер дээр
корреспондент (ролина В. Көк-оол,
О. Намдараа) чезе бээрде, оон сөө-
лү үеде тырттырган чуруктары чок
боорга, саанчынын 18 харымында
«Кымылга жармака чораш» тир-
тырган чуруун ап алган, ону жу-
налга парлап үндүрүскөн.

Көзө ажыл-агый институту до-
зуп турар анык оолдар Дарынын
ол чуруун парлап журналды Мос-
клага көрүп кааш, анык саанчы-
ныс-тыр деп билгеш, Төмүр-оол ала-
шуут-ла мынактын берген. Дары
дээрде херек кырында Ленин аттыг
колхозтун 40 ажыг харыг хоотун
саанчыны—Саар угбай болур. Тө-
мүр-оол оң уругу Белекти көрүп
алган, Дарылап болуп турган.
Мычылда-лаа херектин уугуу уда-
паанда тодотаттына берген.

Чаз институт дооскан агроном
Төмүр-оол, мал өмчүн Даш-оол
оларын өвүр-хейри шипинде азын
чериң ээлеп турар. Олар боттары-
н доганган болза, эки чүвөлөргө
ынак, каткы-хөгүг оолдар. Олар-
нын амыралында бир уугу өөрү-
шкү болган — каймы-лаа институт
доошуп, дээр эртемини чедиң алган.
Иңдыг байдалыг апарган дүүнү
студенттеринин азы-чаны, дыл-то-
маа, өөрүшкүзү каныг болурун ав-
тор бажынары болган байы-биле
көргүзүп шылаан. Артистер Б. Ба-
ды-Сагаан биле Н. Кысымбай олар

Баштагымаар Тамба ашакты ар-
тист М. Муңуз ойноан. Оон шип-
чөөшкүн, азы-чаны ашаксыг.
Ийи-чаныс дугураанын мыай тур
ливес хөгүгү ашак. Оң кайды
Дарынын ролин артист О. Севиль-
баанын, Айдымаанын, Белектиң ро-
лон артистер Е. Кендөбалин,
Кара-кыс Муңузтун эки обназын
демелгеле чорутар. Ол солун, чаз
каттырыныг шипин бистин көрү-
чүлөсүн сонугула-биле көр дээр-
агыне чигиниг чок.

С. НАПТИТ-ООЛ.

Чуруктарда: үстүнде — Белектиң
ролинда РСФСР-ин, алдарлыг ар-
тист Кара-кыс Муңуз; Азында —
солгай талазында чыгыч—артист
А. Сагдан, корреспондент — артист
О. Намдараа.

Одаар ыяш белеткелдин дарый доозар

Школарын келир өөредилге чы-
лыга белеткелеринин кол чүтүзү-
н бирээс—оларын одаар ыяш-биле
хандыраар болур. Мычылдак Бай-
Тайга районун школарында
одаар ыяштын белеткел болган
ону сөөртүр кошмак организаста-
тынып турар. Ылангыя «Найраа»
колхозтун Тээли, Дөң-Терек чеди
чыл школарында ыяш белеткел
дыка багай чоруп турар. Ол шко-
ларга 1400 кубометр одаар ыяш
ты белеткел, школа чанынче сөө-
ртү бээр-биле керээлерин колхоз
баштаар чери-биле чарган болган
ону бугулаа 14 муң рублун кол-
хозтун агар санынче шилчидип бер-
ген. Ол-ла школарга Чааанадан
100 тонна хөмүр даш сөөртүр ту-
ган.

Апрельдиг төвчүтүгө чедир
Школарын келир өөредилге чы-
лыга белеткелеринин кол чүтүзү-
н бирээс—оларын одаар ыяш-биле
хандыраар болур. Мычылдак Бай-
Тайга районун школарында
одаар ыяштын белеткел болган
ону сөөртүр кошмак организаста-
тынып турар. Ылангыя «Найраа»
колхозтун Тээли, Дөң-Терек чеди
чыл школарында ыяш белеткел
дыка багай чоруп турар. Ол шко-
ларга 1400 кубометр одаар ыяш
ты белеткел, школа чанынче сөө-
ртү бээр-биле керээлерин колхоз
баштаар чери-биле чарган болган
ону бугулаа 14 муң рублун кол-
хозтун агар санынче шилчидип бер-
ген. Ол-ла школарга Чааанадан
100 тонна хөмүр даш сөөртүр ту-
ган.

Школарын келир өөредилге чы-
лыга белеткелеринин кол чүтүзү-
н бирээс—оларын одаар ыяш-биле
хандыраар болур. Мычылдак Бай-
Тайга районун школарында
одаар ыяштын белеткел болган
ону сөөртүр кошмак организаста-
тынып турар. Ылангыя «Найраа»
колхозтун Тээли, Дөң-Терек чеди
чыл школарында ыяш белеткел
дыка багай чоруп турар. Ол шко-
ларга 1400 кубометр одаар ыяш
ты белеткел, школа чанынче сөө-
ртү бээр-биле керээлерин колхоз
баштаар чери-биле чарган болган
ону бугулаа 14 муң рублун кол-
хозтун агар санынче шилчидип бер-
ген. Ол-ла школарга Чааанадан
100 тонна хөмүр даш сөөртүр ту-
ган.

Апрельдиг төвчүтүгө чедир
Школарын келир өөредилге чы-
лыга белеткелеринин кол чүтүзү-
н бирээс—оларын одаар ыяш-биле
хандыраар болур. Мычылдак Бай-
Тайга районун школарында
одаар ыяштын белеткел болган
ону сөөртүр кошмак организаста-
тынып турар. Ылангыя «Найраа»
колхозтун Тээли, Дөң-Терек чеди
чыл школарында ыяш белеткел
дыка багай чоруп турар. Ол шко-
ларга 1400 кубометр одаар ыяш
ты белеткел, школа чанынче сөө-
ртү бээр-биле керээлерин колхоз
баштаар чери-биле чарган болган
ону бугулаа 14 муң рублун кол-
хозтун агар санынче шилчидип бер-
ген. Ол-ла школарга Чааанадан
100 тонна хөмүр даш сөөртүр ту-
ган.

Школарын келир өөредилге чы-
лыга белеткелеринин кол чүтүзү-
н бирээс—оларын одаар ыяш-биле
хандыраар болур. Мычылдак Бай-
Тайга районун школарында
одаар ыяштын белеткел болган
ону сөөртүр кошмак организаста-
тынып турар. Ылангыя «Найраа»
колхозтун Тээли, Дөң-Терек чеди
чыл школарында ыяш белеткел
дыка багай чоруп турар. Ол шко-
ларга 1400 кубометр одаар ыяш
ты белеткел, школа чанынче сөө-
ртү бээр-биле керээлерин колхоз
баштаар чери-биле чарган болган
ону бугулаа 14 муң рублун кол-
хозтун агар санынче шилчидип бер-
ген. Ол-ла школарга Чааанадан
100 тонна хөмүр даш сөөртүр ту-
ган.

Апрельдиг төвчүтүгө чедир
Школарын келир өөредилге чы-
лыга белеткелеринин кол чүтүзү-
н бирээс—оларын одаар ыяш-биле
хандыраар болур. Мычылдак Бай-
Тайга районун школарында
одаар ыяштын белеткел болган
ону сөөртүр кошмак организаста-
тынып турар. Ылангыя «Найраа»
колхозтун Тээли, Дөң-Терек чеди
чыл школарында ыяш белеткел
дыка багай чоруп турар. Ол шко-
ларга 1400 кубометр одаар ыяш
ты белеткел, школа чанынче сөө-
ртү бээр-биле керээлерин колхоз
баштаар чери-биле чарган болган
ону бугулаа 14 муң рублун кол-
хозтун агар санынче шилчидип бер-
ген. Ол-ла школарга Чааанадан
100 тонна хөмүр даш сөөртүр ту-
ган.

Иптинин социалистиг өнүзүн шыңгы камгалаар

Иптинин социалистиг өнүзүн
камгалаар, өстүрери СССР-ин ха-
мааты бүтүзүнү ымыктыг хууэ-
токен болур. Мычылдак иптинин
социалистиг өнүзүне когарал чели-
рер ийи-чангыс кижилер ам-лаа
бар. Хереглел кооперациянын
социалистиг өнүзүн оорларда,
самчыдыкчыларда камгалаар тала-
зы-биле демиседи Тожу районо-
нун баштаар чери кошмак чорудун
келген.

Х. МОНГУШ.

Иптинин социалистиг өнүзүн
камгалаар, өстүрери СССР-ин ха-
мааты бүтүзүнү ымыктыг хууэ-
токен болур. Мычылдак иптинин
социалистиг өнүзүне когарал чели-
рер ийи-чангыс кижилер ам-лаа
бар. Хереглел кооперациянын
социалистиг өнүзүн оорларда,
самчыдыкчыларда камгалаар тала-
зы-биле демиседи Тожу районо-
нун баштаар чери кошмак чорудун
келген.

Х. МОНГУШ.

Иптинин социалистиг өнүзүн
камгалаар, өстүрери СССР-ин ха-
мааты бүтүзүнү ымыктыг хууэ-
токен болур. Мычылдак иптинин
социалистиг өнүзүне когарал чели-
рер ийи-чангыс кижилер ам-лаа
бар. Хереглел кооперациянын
социалист

АКЫ-ДУҢМА СОЦИАЛИСТИК ЧУРТТАРДА

Хосталганың Хүнү

Гитлердин фашисттик диктаторлукунун алдында немец улустун хосталганын Хүнү Герман Демократтык Республикасынын акылы чоннары болган Барын Германияда тайбынга мыкшылып бүтү кижилер чык түрү майын 8-ге байлап турар. Фашисттер диктаторлук кийи төрөгөнүн хостаар дөш боттарынын амы-тынн берген, совет улустун өзүн чок маалыларынын тураскаалын бо хүн олар ханн хүндүткө-биле сактып тураскаал турар. Гитлердин араатанзг чорукка узур, улустарнын хосталганын аас-секектит келер үеи дөш демисекеге алган азы фашисттер албайла-лагерлеринде болган кара-бажы-нарга араатанзг ёзу-биле өлүргөн, бүтү нациларнын болган чокто-ноң антифашистерин демисеке-лерин тураскаалын база өл-ла үеи олар сактып ёзулап турар.

Гитлердин фашизмге узур маалы-рыг совет улустун аажок узур каража-котаралдары-биле чаалып алдыган тилеге Германиянын төөгүзүгө чаа арын болган. Оз тилеге чаа, тайбың келер үеиң перспективаларын немец улустун мурунга ахыткан. Гитлердин фа-шизмни чыла шапканынын соонд 14 чылдар эрткенде, бүтү Герман Демократтык Республикада — не-мец ахыччынарын болган тарачы-нарын баштайгы күтүгөнде ол перспективалар маргын чок боттут чүл болу берген.

Социализм тургузушунунга бистин ахыччы чоннарымыстын төөгүзүг чедикшиинери ол дуга-йын херечилеп турар, ол чедик-шиинер Совет Эвилелин ахы-лума тургучу дузламчымы-биле чедип алган.

Бистин республикамыс немец че-ле тайбыннын чедикшии болу берген, барын-герман милита-ризмге узур оң демисекеп болган оң орун дузлап турары ол факт бо дугайын херечилеп турар. Гер-

ман-совет найрал ГДР-ге соци-листтик тургузушунун улам-на чаа-чаа чедикшиинеринин үндөи-ни кылдыр камгалааттын болган кадалааттын турарын ол фактын база бо дугайын чутаалап турар.

Хосталганың Хүнү чыл бүтү гер-ман-совет найралдын май 8-тен ателзш 15-ге чедир эртер недек-зы-биле ахыттынар. Оң-биле хос-баштыр герман-совет найралын-иништинин Төп эргелели болган Демократтык Германиянын нацио-нал фронтунун национал чөвүл-елин президиуму тускай кийги-рыг үндүргөн. Бо чылын герман-совет найралдын недекзы ГДР-ге Н. С. Хрущевтү чутула политик-тү жүрү-дузалап болган чокто-чаагы найралын тургузушунун соон дарып эртин турары бо. Ол недекзы герман-совет найралдын улам мыай быжыгалаарын болган ханналарынын демзю-бде эртер.

СЭКП-нин XXI съездинин шийтирилери, СССР-ге коммуни-зм тургузушунун калбарыг талазы-биле тайбынга мыкшылып бүтү киж терелетегинин мурунга оң ахыткан узур перспективала-рын ГДР-нин чонуга таймалырап турар.

Герман-совет найралдын недек-зы бонн чатырчыларынын атом-чу политиканыга узур, герман тайбын керезин чарар дөш узур-тун калбак шикчешкинин улам узур калбарыгына илг болу.

Хосталганың Хүнү болган гер-ман-совет найралдын недекзы не-мец улустун тайбынга мыкшылып күштери Совет Эвилелин-биле бузулбо найралга болган Герман Демократтык Республикада соци-листтик тургузушунун чедик-шиинерине дакын алган, бүтү Германияга улустун тилегинин хандыр дээрин көргүзүр.

В. ГАМПЕ,
немец журналист.

Демократтыг Германиянын национал фронтунун национал чөвүлелин хуралы

БЕРЛИН. (СЭТА). Демократтыг Германиянын национал фронтунун национал чөвүлелин хуралы май 3-те кыла ахыттыган.

Ораторлар — ийи герман күтү-лерден чонуну янзы-бүтү кезектер-ини төлөзекчилери — немец улусту ханн хаймыктырып турар айты-рыларын дугайын чутаалаанар. Германия-биле тайбын керезин чарар болган Барын Берлинни демилгалааттын хостуг хоорай болуулар талазы-биле немец улустун кол негелдеринге илг бооринче даштыкы херектер ми-нистрлеринин Женевага ам болуу-р чөвүлел хуралынн ахыччыларын олар кийгырганар. Барын Гер-манияны атомнуг чепес-биле чеп-селзиринин политиканын оратор-лар буруу шалкынар.

Германиянын социал-демократтыг партиянын болган барын-гер-ман профивилдеринин кижини-ри герман ахычтын алгынн чар-дышынын ахыч эртерин эрге-жөк чутулазы, а ол ыкшап тай-бың керезин болган тайбың катан каттыкшынын дөш дем каттыг-тырган демисекеп эргежөк чутула-зын боттарынын саналарына ол-заалп демисекепнер.

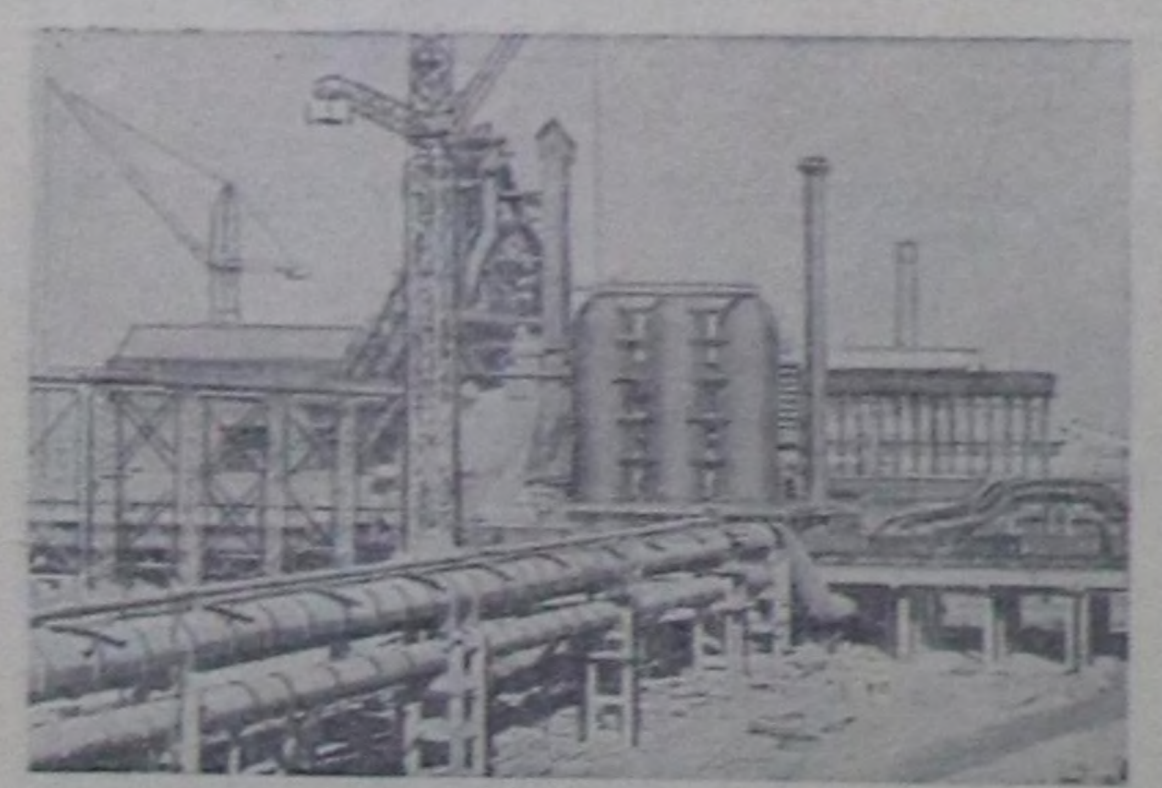
ГДР-нин министрлер чөвүлелин даргазы Отто Гротеваль хуралга са-нал берген, санал бериншиинери-нин үеинде юдурдуген чамды ай-тырыларга хамарыштыр түвө чу-галаан.

Демократтыг Германиянын на-ционал фронтунун национал чө-вүлелин кижинири болган ху-ралдын Барын Германиядан кир-алкчилери ГДР-ниң болган ГФР-ниң тамазыларына кийгырыг үндү-

руп, Германияда болган бүтү дө-гейге тайбыннын күштери бо чы-лын узур чедикшиини чедип ал-гын олзалп демисекеп. Банды-лаа дугуружуганын эерин оралла-кан болган душкүрүг чорукту кошкандыгына шалкытап келген Далеке болган Аленауэрге чөтү-түр, даштыкы херектер министр-леринин чөвүлел хуралы Женевага болуу.

ГДР-ниң чөну болган Барын Германиянын чонуну улам-на кал-бак болуктери болза минитаристер болган агаан негесчилери база да-гын герман найрага кыжанын ту-рарын салгып амыр дөш болд чо-гун соолту айлар тодаргай көргү-көн деп кийгырыг чутаалап тур-ар. Германия-биле тайбын керез-ин чарарынн орун арыган хос-таарын чүртүгүн чөп болган ба-рынн чүктөрине миллион-миллион немец патриоттар соолту айларга неген келгенер. Тайбың керезин герман минитаризм кычкытыр-байн, атомнуг дүжүнү айынын тайлазын, тайбыннын база аймык чок чоруктун бойдалында амыр-дал-чүртүлганын бүтү немец узур-ка хандырып бээр. Тайбың керезин болза Германиянын тайбынга мык-шылып болган демократтыг күр-гө-не кыдыр катан кыткыларынче өң-не кыска ортк ол.

Барын Берлинде амыр байдал Европага тайбынга узур аймык бо-луп турар деп кийгырыг олзалп демисекеп. Аймыктын ол одаан узуркап болган берин айтыры-нын тайбың шийтирилери чок-шудалыр дөш даштыкы херектер министрлер хамчегерин алыр боор деп маназ чогуу.

Азияда база бир аң узур завод — Билланин металлургия за-вудунуң туулу совет тускай эртемчилерин дузламчымы-биле 1957 чылда Индияга эгелен. Заводтун бугуруга күчүзү — чылда бир миллион тонна кыны бугууру.

Заводтун бирги элчеген ахыгалаа кырген. Февралда баш-тайгы көс берлинге, баштайгы домна суугузуу үндүргөн болган баштайгы мой алдыган. Мартта ол домна төлөккөп ёзуулар кү-чүгөне чеккен. Амы үеи мартен болган прокат салбырларын туулар талазы-биле ахыл калба-биле чөруп турар, ларазындагы көс батераларын болган домна суугууларын элчеген эгелен.

Совет төлөккөп болза бугурулгени калба-биле механизастаар-ын болган автоматизастаарын көруп турар. Кектерин амы үе-ниң совет дөргөлдөргө-биле чепселез.

Чурукта: домна суугузуу.
Фото А. Стуминини. СЭТА-ның фототехники.

Джакартада совет делгелге ахыттыганы

ДЖАКАРТА. (СЭТА). «Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ахыгалаары» деп совет эртем-тех-ника делгелгени май 4-те Джакартада ахыттыган.

Делгелгени ахыларынн ёзуу-лыгга түвө чутаалап, Джакарта-нын төлөккөп Судиротун со-догоны болза: «Соолту үеи чедир и-догоны узур атомнуг энергияның чутул кыргучугу тректеги күжүгүн дугайын билин келген. Ол энергия-ны кижилерин чаатый чөрууга болган ас-кежиге ахыгалаары-биле ам бир-де дууарында танжар аралдыг болдуу». Делгелгени ор-ганизаастар дөш Индо네시아 чө-дөргөн совет тускай эртемчилерге дамы өөрчүтүшкенин Судиро илгерилейн.

Узетур министр Ингиривант, атомнуг шийчилелер талазы-биле комитеттин даргазы Сивабен чүвө чутаалап, а ол мыкшап СЭРЭ-нин Индо네시아 элчин Б. М. Волков чүвө чутаалап, бо делгелге ийи чүрттарын арамына найралынч харылдаарын болган дагы ахыл-дажыганы улам мыай хөткүлдө-ге бараан болуу деп күжөли ил-герлейн.

Совет Эвилелинде чуттуган де-лгелге баштайгы атомнуг электро-

станциянын база «Ленин» дээр атом-нуг ледоколун үлөкө хевирлерин ол хевээр кыткылап, делгелге-де делген көргүскөн. Богу башкартуу-лар термодрут өскериникинери-нин талазын шийчилелдерин чамды түнөккөп болган оң-да-кеселери база көргүскөн.

Эртем-техниканын филлинерин делгелге келгенерге көргүзүр, атомнуг энергияны тайбың сорул-галарга ахыгалаар дугайында ле-кчилерини көмүтүр.

Политиктиг бөсүк ахыгалаар, парламентиин кижиниң Вердобо делгелге дугайында ботуун бо-длын чутаалап, бо көнүчү ахык-тыг, чүгө дээр атомнуг энергияны кижиге бараан болуу кыдыр тай-бың ахыгалаарынн тайбыналчк перспективаларын дугайында то-дөргөй билиншиин Совет Эвиле-линин үзегеринден берип турар-дыр деп олзалп демисекеп. Бо дээр атомнуг болган өлөмдүгүт бөл-бөлчүр чөвө чутаалап, бо делгелге ийи чүрттарын арамына найралынч харылдаарын болган дагы ахыл-дажыганы улам мыай хөткүлдө-ге бараан болуу деп күжөли ил-герлейн.

Делгелге чартын ай хире ахыл турар.

Кыдат аныяктарнын хүнү

ПЕКИН. (СЭТА). Чуртун револю-циянын чаа демократтыг үеинин эгел болган — «Май дөртүгү ши-ночешкинин» 40 чыл оңд кыдат улус демделеп турар. 40 чылдар мурун ол шиночешкинин күр-нүкү өлүгүгө чөруп турган аны-яктарын узур ачы-харылдаарын демисекеп-биле майын 4-ту кы-дат аныяктарнын хүнү кылдыр чордзан.

Кыдаттын аныяктарнын комму-нист эвилелинн кижиниң дөш-дөш тургуулар дугайында Кыдат-тын аныяктарнын коммунист эвилелинн Төп Комитетинин ший-тирлери парламента парлан чордзан. Ол демисеке комсомолун туугун, шестериканы, кыдыл-тас башта-рын, үгөн хүнү болган оң хер-едерин база «Кыдаттын комсо-мол» деп бижигелди чуртп көргү-зөр. Ол демисеке кыдат аныяк-тар узур салгалын революсту ча-чылдарынн салгычылар болуп турарын демзю, партияга болган чонга оң кыдылар чок берлинге-нин, чүткүдүг буржуаглар дөш оң шийтириленин демзю болуу.

Италияда ажал соксадышынын

РИМ. (СЭТА). Чуртун металлур-гия болган машина туулуңу бугу-рутелеринин бир миллион ахыл-чылдарынн 48 шийтиг ажал сок-садышынын май 4-те эгелен. Күн-ахылдын бугу-ахити итали конфедерацияда, «ахыччы чон-нарынн профивилдерин итали конфедерацияда» болган «күн-ахылдын итали эвилелинде» кы-лар турар профивилдер бо ахыл сок-садышынын чарзан. Ахыл төдө-вирин бөдөлгөн, эр болган херез-ин узустун бир дөш ахыл төдө-вирлиг болууру, ахыл хүнү кы-дарын ахыл соксадыштар неген ту-рар.

Алжирде байдал

ПАРИЖ. (СЭТА). Француз шери-лерин болган алжир национал-хос-тала армиянын отрядтарынын аралында туучушкунар Алжирде түгүчүлүгү турар. Соолту хонгү-рунн дүргүгүдө чүртүгү бугу дөш-көзүгө калды-дөшкүн хөй сеп-тир ахычшынаар болган деп «Ли-берасьон» солд дымшатап. Франца шери-лөр итамын чарлап үндү-гөн баштайгы мөдөзөр ёзуулар алгыра, чамгыс чүгө Кабалинин районуга 15 француз солдаттар болган 75 алжирлер өлүргөн болуп турар.

Редатор Н. С. ШОЙГУ.

Холдарны үргүлчү чуур херек

Холдарны хынамчалыг чуур Чамдык уруулар холдарын сок-суга булгапаш-ла оларын хир ар-лы берген деп болаалар. Ол мындыг эес.

Холду чүгө сок-суга чуурга хир арылбас. Кижини келж чү-га үс карты-биле — көш үр-биле шийтипа берген болуу, кешти ол чымчалап турар. Холду хире ол үске тап кылдыр чымчала-бээр. Ол хирин чүгө көш үр-би-ле катый арылдары болуу. Сут-үс чүгүлдөр-биле колтушас, олар-ын экилдирбес, мыналган сок-суг-биле холдарын чуурга сут хир-ин арылдары болуу түктүп кы-лыр. Хирин арылдарына саван-комуч дузалаар. Устү ол экил-диреш оң-биле калы хирин арылдарына.

Холдарны чуурунун мурунга би-лекти ченерден ушта савырап алар. Холду иштөө, даштынн талааларын, салаалар аразын са-вал-биле эки өгзөр. Хир мынган-дырктан алдынга хөй-биле чыгар, ону тускай шетка-биле аштар турар.

Холдарга өгзөн саванын сугта арылдар чуп каванч, ук холдар-ын база катан саванар. Бир эес холдар дык хирин, азы устүгү чүгүлө (илдк аштар үс-ке, машина дүгө болган өскөлдөр-лаз) шуут быгашкан болза оларын илг сугта саванын чуур херек. Холдарын чүгө ченерин мурунда чуур эес, арылдары бажыга чоран салында оларын чууру база чүгүлө.

Аарын негесдерин микробтар шак ол черде-не кижини холд-зынга хөй улаа чыппынн турар-лар.

Ахылдап, ойнал, азырал амытанарга (дискейге, мыка) эгелен соолуде холдарын чуур херек.

Кижини холдары кезээде арыг чорур» ужурул.

Тыла областын Санитар-чырыдышкын бажым.

Экин. Ю. ЗЕЛИМАН.

Болгариянын Узур Республикасынын хөй-хөй күш-ахыччы кооператив-чер-ахыччыны ахыл-агылары дөзө ахыл-агыг про-дукцияны бугурун үндүрер талазы-биле беш чыл планын 3—4 чылдарга күтүскүр деп шийтирилзирин. Мал ахычтынн талазы-биле фермалары дык калбарын турар болган продукттуг маалын баш саны өзү турар.

Чурукта: Благоевградка күш-ахыччы кооператив-чер-ахыч-нын ахыл-агында инектерге чаа калжа. Чокто чаа ортум-мак шкюлар доокан уруулар мында ахылдап турар.

Болгар телеграф агенттелинин фотозу.

Гуанчжоуда совет делгелге

ПЕКИН. (СЭТА). Атомнуг энергия-нын тайбың сорулгаларга ахыгалаар талазы-биле Гуанчжоуда ахыттыган, совет эртем-техниктиг делгелге-биле хүн бүрү 10 муң чыгам көргүчүлөр таймыжын турар. Май 4-ке чедир совет делгелге 300-000 киж чор-дан.

Делгелге-биле танжар дөш чуртуту янзы-бүтү районнарында, оон туржук даштыкылан беин кө-рүчүлөр көп турар. СЭТА-нын корреспондентинге дыншатканын ёзуулар алырга, Гуанчжоу чүгө совет эртемниң чедикшиинери көргүзериинч чери эес, харын өн-решинин база төвү болуп турар.

Профессорларга, дөш өрөдөлгө чарларын башкыларына, инж-нерлерге, ахычлерге болган оң-да-кеселерге делгелгени администра-цияны өрөдөлгө организаастап. Физикага, химияга, геологияга, узетүргө, келз ахыл-агыга бол-ган медицинага атомнуг энергия-нын ахыгалаарын араларын кылат эртемниң төлөзекчилери өөренип ап турар.

«Атомнуг энергияны тайбың со-рулгаларга ахыгалаары» деп тускай домну делгелгени администра-ция 500.000 кезек ахыгын тарат-кан.

де, хөй-ийти организацларында бо хүнерде хуралар болуп, олар-нын кижикчилери чаа конститу-цияны бир эи-сепкилгет делгип, боттарынын саналарын кырип турар.

Чаа конституция төлөвилелин ВДР-нин чону чүүлүгзүнүп турар

ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнамның Де-мократтыг Республикасынын ахыл-чы чоннары чаа Конституциянын төлөвилелин кизи-биле чүтүлгө-түп, чутаалазын турар.

Бугурулгелерде, албан черлерин-

ле, хөй-ийти организацларында бо хүнерде хуралар болуп, олар-нын кижикчилери чаа конститу-цияны бир эи-сепкилгет делгип, боттарынын саналарын кырип турар.

Женевада чөвүлел хурал

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Ядролуг чеп-сектин шенелдерини соксадыр ду-залаа чүгө чутаалап, хөй-ийти хуралынын май 4-теги элчегини хуралыга мурунга кырен дош-ментилерин көрүп үргүчүлзөн.

Ядролуг чепсектин шенелдерин

соксадыр дугайында кероете ат салырыны, ону барылаарын, хү-дөз азырынн болган оң күштүг болуп кыришын дугайында чүл-дерин төлөккөп чөвүлел хурал-дын кижикчилери чөпчөзөршөп болган хүнөп алган.

ЯДРОЛУГ ЧЕПСЕКТИ ЧҮГӨ МӨҢГЕ ШАГДА ХОРУУРУЛ

Ядролуг чепсекти хорутдаарынн талазы-биле Түндүк-каа хоорайын чөвүлелин бо дугайында айтырыг салган чагазынга өң Н. С. Хрущев мынчаар чутаалап: «Чепсегел-шиниң бо үдөгөн чепсектери турд-дайын кыптыга бээр болза, ол изийн узустарга калаптыг аймык-ды таварыштырып болуу. Мындыг аймыкды узустардан чажырып бол-бас, оларга кыжанын турар аймык-ды кижилер тодаргай билип азын дөш, база чепсегелшинин дүж-рери, оң иштинде ядролуг чепсекти хорутдаары-биле холбашкан айты-рыгларын шийтирилзирин чедип азыннар дөш, ол аймыкды сой-галап илгерилер херек» — дөш.

1945 чылдың августта Япония-нын Хирошима болган Нагасаки хо-орайларына АКШ-тин октаан атомнуг ийи бомбаларынч час-тыкшыкыннн түнөккөп алыг чидим болган водорудтү чепсекти дайынга ахыгалаарга ийикле азы шензөргө бузар-бак болган халаз аймыктын саалар-халдарынн үр-уеини дүргүзүлгө алаарга артырар.

Ядролуг чепсектиң частыкшы-нарынн аажок чырык хереле-дикшиниң бүтү дигит амытанарга өлүмүгү саалар-халдарынн чед-ир болган ол чырык херелешки-ни бөмбөңгөп бөдүлүп частыкшы-ныдан-даа артык аймыктыг. Яд-ролуг чепсектиң частыкшынында үшөр чырыктыгын херел кижини элүер ийикле азы узур аарыг-таварыштырып болуу, а ол мыкшап чырыктылар херелешкининиң хоралыг саалар-халдарын кижилеринч келер үдөгөн салга-чыларына (ажы-төдөрнөге болган

Атомнуг чепсекти узур аймык-ды, ону ахыгалаа оң хоралыг уржуктары калды болууру деп, «Шынык» момчукулары. Чаа-Хол районун «Найрал» колло-зун колхозчулары Т. Балган биле Ш. Шаалы редикшидан ай-тырган. Ол айтырыларга харым кылдыр бо чүүлү параладымы.

оларын-даа төрөк салгаларына 400 ахыг чылдарга чедир) дамчыл-дыч үр үеи артын кал болуу.

Хирошима болган Нагасаки хо-орайларже октаан бомбалар карак илгеш кычырууннн аразында 400 муң кижини чүгө чок кызып каан эес, харын ам беин, 13 чыл эртеринин соонд херелешкиниң азымыдан хөй кижилер өлүп, а хер-өөлөшнөр тулуу, берик-межел, үй-балы хевиринг урууларын төрүп турарлар.

Дигит организмнерге ядролуг хо-реденишкенинн өлүмүгү салды-рын чүгүн-биле таймалыраарыг! Бистин амыдыралымыс би-стин дөшүлүр турар бүтү организмн-ин амыдыралы мыкшап хүн херел-чө-дө келерге чүгө оң-биле амыды-рап, мыкшынып турар. Бистин паз-ветамыны догдалдыр турар атмо-сферада (агаарда) газ болган азон хүн хереленин чамдык кезина база болууда, ап турар. Ол чүгүдери-ниң сак хөтчө биш-ле йөвүдөр ийи-ле, не азы эвөөлөр болза дигит ор-ганизмнерге аарыглар тыптыр ийик-ле азы өлүп бооп болуу.

Ядролуг частыкшындан тып-тыр хереленишкени дигит орта-мизинн хамык клеткаларын үр-визаан, организмнн иштине дык

ханылап кырен. Мынган кижиниң организмнне ханын, сөөк тын-нарынн клеткаларын дык үрелер. Хереленишкенинн түнөккөп ак-хан (лейкемия), сөөк рагынын исхиктары дөш мыкшап аарыг-лар тыптыр, эр, херөөжөн органи-нарын клеткалары дык үрелер бол-ган херөөжөн улус туу-туулу уруулар төртүр таварыгалаар болуп турар.

Нагасаки хоорайга атомнуг час-тыкшында таварышкан 140 кижилерин шийинч көргө, оларын 38,5 хуузу рак-биле аараан болган. Аваз тайбың үеи Японияга рак азыр поолуг эес, эске аарыгларга болзарга 6 хуудан ашпас турган. Нагасаки болган Хирошима хоорай-ларга соолту 13 чылдарын дүргү-зүлгө 3630 туу-туулу уруулар төртүгүгөн.

1954 чылдын март 1-де АКШ-тын чорутканын атомнуг чепсекти шенелдеринн 23 япон балыкчылар калгыткан. Оортан бээр-ле делгел-гени дык хөй чүрттарынын улуста-рын ол хүнү атомнуг болган водо-родтү чепсекти хорутдаары дөш-дөш каттыштырган демисекеп хүнү кылдыр демисекеп өртүрүп турар. Ол хүнү тураскаалын кезжөк чүвө тугаалап турган, СССР-ниң Меди-цина эртемниинн академиктеринн корреспондент-кежигүн Н. Н. Бло-кин мында дөш: «Бистер эчкилер, атомнуг болган водородтүгү час-тыкшыкынарынн база бир үргөдөк-ш талазын — хоран амык деп хо-руу аарыгын билген бис. Чө-руу чепсектиң частыкшынарын кижиге болган дигит амытанарга аймык чок деп америк эксперт Уильям Лэурусев саван турар. Ша-

Термодрут чепсекти ахыгалаар ёзуу-лаа тенеке аарыг чорук тур. Атомнуг болган водородтүгү чепсе-ки моон сондгар шензөр чорук кал-чар-даа аажок узур аймыктыг. «Международная жизнь» деп жур-налынн редакцисынын айтырыл-зынга харылап турган, Кыдат Узур Республикасынын Эртемнор академиянын президенти Го Мо-ке: «Бо үеи, бөтүк кижилер атом-нуг дайын-биле бүтү киж терел-теге кыжанын турда, эртемденер, национал сөүгүнч — хамаарыгга чокка, кижиге төрелетенин, тайбын-ны болган эртемни камгалаар де-мисеке каттыгар ужурул. Кижиге тө-релетеге хөзө чедирини күрөп чорутуу хөй эес кижилеринч эр-те-ажында эртемниң чедикшиинери ахыгалаар сорулгалыг калдыг-даа ахылдап ойталаар ужурулгө быс» — деп чутаалаан.

Ол болза эртемниң бүтү ас-сеп-килг ахыгалаачыларынын, бүтү дө-гейге тайбынн болган деп-шигени үшөп чорутуу бүтү ас-сепкилг кижилеринн үнү болуу.

Империалистеринн чалчалары — чамдык «эртемденер» атомнуг тайбынн аймык эвөөш дигин, улустун серекчиленин кошкандын оралдыгы турар. Олар, чер иштин-де хоорайлар тургуулар арга-биле атомнуг чепсекти аймыкындап кижиге төрелетенин камгалаарынн хоолун планнарын кылдыр дигин чутуруп турарлар. Атомнуг чеп-секти шенелден кижилерин чүлө-психология талазы-биле алаа кор-гудар саллар-дыр. Делгей боду ра-диоактивтиг турган болган турар-лаа ужурул, мындыг төлөздө, ато-мнуг чепсектиң частыкшынарын кижиге болган дигит амытанарга аймык чок деп америк эксперт Уильям Лэурусев саван турар. Ша-

мындыг баштыкшынын шийн дө-шкөп калдыг-даа барылмазы чөп. Ядролуг чепсекти шензирин үр-гүчүлзөр чорук амы болган келер-гениң кижилеринн калдымын аймыктыг. Мындыг төлөздө, шенел-дерин доран хорутдаар, а атом-нуг энергияны чүлө тайбынн чөвү-лелде ахыгалаар ужурул. Атомнуг энергиянын тайбың сорулгалга ахыг-алаар чорук эртем билинн хөй-хөй адыралында, оң иштинде меди-цинага узур саалдарын чедир. Атомнуг энергияны ахычын тип-кынынн түнөккөп дык хөй аарыгларын танып, диагностиказын доксаддырынын болган эмиринин талазы-биле чаа аралар тымыглан. Радиоактивтиг веществоларынн кедеренишкенин доксадыл хөтчө-ге ахыгалаар чорук хоран ишкытар-ын болган аарыгларын эмиринге эки салдарын чедирин турар. Хал-дарымыг аарыгларынн микробт-рын — өскүдүчүлери херел-денишкенинн дузала-биле өлүгүн, мынчанга оларынн негесдерин бөдүрбай барып болуу, эвөөн каш чылдар эрттерге хөй-хөй аарыглар кижилерге аймыктыг, коргучу-гү эес апаар, а аарыгларын атомнуг энергиянын дузала-биле тилеп бо-луу. Эртемденерин болган эми-леринн күженишкенинн ол сору-галга уланган.

Тайбың сорулгаларга ахыгала-тынн турар атомнуг энергия меди-ци-нага улам баймыд турар деп бо-длар болза ишкыдырыг болбас. Атомнуг энергиянын тайбың «сорул-галга ахыгалаар зорук ядролуг херелденишкенинн» саалдарынн кижилеринн калдын камгалаар та-лазы-биле чаа, нарын болган ха-рысчалыг сорулгаларын оң мурунга салып турар. Ол сорул-галарын шийтирилзирин-биле делгей-

ниң бүтү депшиналгит эртемденери болган эчкилери ам ахылдап турар-лар.

Ядролуг энергиянын тайбың сорул-галга ахыгалаар дөш демисеке-леринн бирги олурунда Совет Эви-лелин турар. Атомнуг үрмөк-тен чарар энергияны чедип алганы, атомнуг бирги электростанциянын түтканы, атомнуг бирги ледоколду тутканы, янзы-бүтү машиналарын, самолёттарын кайгачыктыг хевирлерин тургусканы, алаа сөүдү-де, черинд кыжылк эдеринчилерин болган хүнүн системанына ону планета болу берген космоинг ризетаны салып үндүргөн чорук со-циализм тилкөн чүртү эртемниң болган техниканың хөткүдөлинин бедик деңгелин көргүзүп турар.

Техника талазы-биле узур че-дикшиинер Совет Эвилелинге ше-риг талазы-биле артык күштүг бо-луу чорукту хандырып турар бо-ла-даа, бистин күрүенинчиг даш-тыкы политиканын эжелекчи со-рулга чок. Совет Эвилели ядролуг чепсекти шенелдеринн кезө мөң-те шагда бүтү-ле чердөргө дүрүн хо-рутдаар дөш демисекеп келген болган ам-даа демисекеп турар. Совет Эвилелинн тайбынга мык-шылып даштыкы политикамы тай-бынн быжыгалаарын болган бугу-гү кижиге төрелетенин аймык чок чөруунуң шийчи магалдык болуу, атомнуг частыкшынын хо-радыг чаштанчыларынын